

רב ארי קילסון: מראי מקומות- נזיר דף י'

- (א) **אמר רמי בר חמא הב"ע כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר כסבורה פרה זו, אינה עומדת, הריני נזיר מבשרה אם עמדה מאלה ועמדה מאלה- הביא תוס' ג' פירושים בביאור דברי רמי בר חמא. א' דאין הפרה אמרה כלום, אלא האדם מקבל על עצמו להיות נזיר, מיוסד אהא דהפרה "חושבת" שאינה יכולה לקום, וע"ז העיר תוס' דלשון "אני" במתני' לא א"ש לפ"ז, שהרי כבר אמר הריני. ב' ביאור של ר' יוסף איש ירושלים, דהאדם אומר מה שמדומה לו שהפרה אמרה, דרוצה להיות נזיר אם יכולה לקום, והאדם אומר שרוצה להשלים דיבור של הפרה, וע"ז הק' דמה לי לכל דיבור הפרה, הרי אינו מעלה או מוריד. ג' דהאדם רק מספר מה שאמרה הפרה, ואנו מבינים דדעתו הוא לקיים מה ש"אמרה" הפרה, ולכן רוצה להיות מופרשת מבשרה. וביאר התוס' דלפ"ז הריני נזיר היינו דמופרשת מבשרה, ואינו נזיר ממש (ומה שביאר כן רק בצירור זה, כ' התוס' נזיר בשם המשנה למלך [נזירות ב', ח'] דבשלמא בפשטים דלעיל, דמיירי דהאדם אמר הריני נזיר ממנה, שפיר יש לדמות זה לנזיר מגרוגרות, אבל כאן, הרי מספר מה שאמרה הפרה, דהיינו סתם "הריני נזיר", וא"כ מה שייך זה להריני נזיר מגרוגרות, וע"ז כ' דהוי כאילו אמר הריני נזיר מבשרה, וא"כ שפיר דומה להריני נזיר מגרוגרות). וסיים תוס' בקר', דמה הק' הגמ' והא אמרה חדא זימנא, הא יש חידוש בפ' זה דאע"ג דלא אמר לשון נזירות מ"מ הוי נזיר (וע' בפ' הרא"ש מש"כ בזה). והק' הקרן אורה, לפי ביאור זה, דרק אמר מה שאמרה הפרה, למה באמת הוי נזיר, הרי דברים שבלב הוא, ומעולם לא אמר לשון של נזירות, אלא שאנו אומרים דדעתו להיות נזיר, אבל נזירות צריך ביטוי שפתיים. וע' במשנה למלך (נזירות ב', ח', ד"ה ודע שהייתי) שכ' לומר דלפי פשט זה ה"אני" הוא חלק של מימרת האדם, ולכן בזה הוי אמירתו דנזיר הוא, ואפ"ה שפיר הק' תוס' דזהו חידוש, דמהני האני לעשות נזיר, ומהו קר' הגמ' האמרה חדא זימנא. אולם העיר ע"ז הברכת ראש דלכאור' פשוט ד"אני" מהני עכ"פ מדין ידות, וא"כ מהו קר' התוס'. וע"ע שם שהוא ביאר שהוא מבוואר בירושלמי דכשדאם אומר דבר בדבר נזירות בשם אחרים, הו"ל כאילו קבל על עצמו.**
- (ב) **והלכו ב"ש לשיטתן- הק' רעק"א, "קשה לי, הא הכא לא שייך טעמא דב"ש, [דהיינו] דכיון דאמר הריני נזיר הו"ל נזיר וכי קאמר מן הגרוגרות לאתשולי [בא], דבאמת ה"נ באומר הריני נזיר מבשרה י"ל דמבשרה לאתשולי קאמר, אבל הכא דאמר הריני נזירה [במפיק] "ה", דהיינו ממנה, כמש"כ תוס', ומעיקרא לא אמר כלל הריני נזיר, ותחלת נזירות ה' רק מבשרה [וא"כ אין לנו מקום לומר שבא לשאול על נזירותו, ואיך הוי ב"ש לשיטתייהו], וצע"ג". וע' בשטמ"ק בשם ר' עזריאל דכ' דאין הביאור בגמ' דאמר כלשון המשנה "הריני נזירה", אלא דבאמת אמר הריני נזיר מבשרה, וא"כ שפיר ב"ש לשיטתו, דשפיר י"ל דחוזר מאמירת הריני נזיר כשאמר מבשרה.**
- (ג) **התם הוא דאמרי ב"ש הוי נזיר משום דמחלפן בענבים- פ' תוס', דכיון דמחלפי אהדדי, א"כ שמא עלה בדעתו לומר ענבים ועלה בפיו גרוגרות. והק' רעק"א (ט: ד"ה באומר), הא לכאור' זה הוי דברים שבלב, ואינם דברים, וא"כ למה חל הנזירות לענין ענבים. וכ' דהריני נזיר לחוד הוי ג"כ דבור שלם, אלא דמן הגרוגרות מגרע, בזה שפיר אמרי' דדעתו ה' לומר ענבים ועלה בפיו גרוגרת, וא"כ לא הוי דבור זה ד"מן גרוגרת" דבור כלל, וכאילו לא אמרו כלל, וממילא נתקיים דבורו דהריני נזיר.**
- (ד) **משום דמחלפן בענבים- פ' המפרש דפירא מחלף עם פירא ואית להו לב"ש דכיננוי כינויין דנזירות כנזירות [ואולי מה דלא ה' רוצה לכאור' כפ' התוס' הוא גופא משום קר' רעק"א שהבאנו לעיל, דזה הוי דבשב"ל]. ותמה הקרן אורה, הרי הגמ' לעיל ביאר דמה דס"ל לב"ש דהוי נזיר הוא משום דהקדש בטעות הוי הקדש. ותי' דמה דמוקמינן לעיל טעמא דב"ש משום הקדש בטעות, זהו רק לאחר שיש לנו כל הג' בבבות דב"ש, אבל אם ה' רק המח' בענין גרוגרות וענבים, שפיר היינו אומרים דמה דב"ש ס"ל דהוי נזיר הוא משום כינוי כינויים, אבל עכשיו דנח' גם לענין דלת, א"כ אין שייך לפרש כן, אע"כ משום דין הקדש בטעות.**
- (ה) **תתי תלת וצריכי- ולכאור' יש להק', למה צריך כל הני תלת, ליתני גרוגרות או בשר להודיעך כחו דב"ה, דאפ"ה אינו נזיר, אף דשייך להחליף, ולתני דלת להודיעך כחו דב"ש, דאף דאין שייך החלפה, מ"מ הוי נזיר. וכ' ברכנו פרץ דרך דרכו של התלמוד, להצריך תרי בבי מתחלה בהדרי לחדא מלתא, ואח"כ מצריך השלישית עם השתים הראשונות. [ולכאור' קר' אינה מוכרחת, דיי"ל דשפיר צריך להני ג' בבי, דאם תני רק דלת ובשר, למשל, ה"א דבכה"ג ס"ל לב"ה דלא הוי נזיר, דבשר בחמרא לא מחליף, אבל בגרוגרות וענבים, שמחלפים, אולי מודו לב"ש, וע"ע].**
- (ו) **אלא אמר רבא כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו ואמר הרי עלי קרבן- כבר העיר תוס', מה ענין זה לקבלת נזירות, ותי' דכוונתו לומר שביא פרה זה עם קרבנות נזירות שלו (ואף דאין בהמה גסה כשרה לקרבנות נזירות, הרי ה' המנהג להביא קרבנות אחרות עם קרבנות נזירות שלו). והק' הקרן אורה, מהכ"ת שרוצה להיות נזיר כלל, הרי י"ל דכוונתו להביא הקרבנות של נזיר אחר (וכמו שמצינו לעיל ב:). ותי' "וצ"ל דכהאי ליטנא דהריני מביאה וכו' משמע יותר דלעצמו קאמר ונזירות קבל עליו".**
- (ז) **ב"ש סברי תורפי' דהאי גברא משום אוקמה בידי' הוא והא לא אוקמי- העיר השו"ת הרשב"א (מיוחסות להרמב"ן, סי' קפ"ג), דלכאור' לפי הפירוש בהגמ' דכוונתו לומר הריני נזירה, דהיינו במפיק ה"א אם עומדת, דהיינו דסבר שלא תעמוד, ושלא להיות נזיר, ומ"מ עכשיו עמדה, ועי"ז נעשה נזיר, הא זה לכאור' אסמכתא בעלמא הוא. וא"כ, יצא דמה דאי' בגמ' דלפי ר' יהודה הרי פרה זו קרבן, ונמצא דהמקדיש דבר ע"י אסמכתא, מהני ההקדש, ודלא כקניינים, דקיי"ל בהו דאסמכתא לא קניא. וכ' (ע"פ ביאור המו"ל של מכוון ירושלים) דלפי ש' דגרסי דפרה זו קרבן, דהיינו דנדור הימנה ואינו קרבן ממש, א"כ אודא הראי'. ועכ"פ לכאור' ראי' יש ששייך לנדור ולנזור ע"י אסמכתא, ומשמע קצת מהרשב"א דס"ל דאי"ז חידוש, וצ"ע בזה. ובאמת אי' בשו"ע (חו"מ ר"ז, י"ט) דנדר מהני אפי' באסמכתא, והביאור הגר"א (שם, ס"א) הביא הראי' מגמ'.**

(ח) ב"ש סברי תורפי' דהאי גברא משום אוקמה בידו' הוא, והא לא אוקמי' - הק' המשנה למלך (נזירות ב', ח', ד"ה ואני), בשלמא אם הי' טורח להעמידה ולא הי' יכול, שפיר היינו מבינים דנזיר הוא, דכך הי' תנאו, אם איני יכול להעמידה הריני נזיר. אבל עכשיו דעמדה מאליה, א"כ אין ראי' כלל שאין לו היכולת להעמידנה, והרי קיי"ל דספק נזירות להקל, וא"כ למה הוי נזיר. ואין לומר דע"כ כוונתו הי' לומר דהריני נזיר אם איני יכול להראות כוחי שיש בידי להעמידה, דמהכ"ת לנו להעמיס כן בדעתו במה שאמר "אם לא עמדה". וכ' דלפי מש"כ המפרש לקמן (סוף פרק ה') דס"ל לב"ה כו' שמעון דספק נזירות להחמיר, א"כ י"ל דאזלי' עכשיו בשי' ר"ש. עוד כ' לתרץ ביסוד בהא דאמרי' דספק נזירות להקל. דהיינו, די"ל דלא אמרי' ספק נזירות להקל אלא במקום שאין בכוחו של הנודר לעשות הספק שאינו נתברר. ולמשל, אם אומר הריני נזיר אם זה ראובן, הרי על כרחו יהי' ידוע לנו אם זה ראובן או לא. אבל היכא דעושה תנאו בדבר שיש בידו להשאירו בתורת ספק, וכמו כאן, דיכול שלא לטרוח כלל, וא"כ יהי' נשאר לעולם בתורת ספק, בזה לא אמרי' ספק נזירות להקל. והטעם הוא משום דכיון שיש בידו להשאירו בתורת ספק, א"כ נמצא דאמר דברים בכדי. אלא אמרי' דע"כ כוונתו הי' לומר שיהי' נזיר אם אינו מכלל שיש בידו הכח להעמידה, ולפ"ז א"ש גמרא דנזיר הוא.